

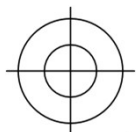
Senioru vakcinēšanos ietekmējošie aspekti

Kvalitatīvā pētījuma
(daļēji strukturētas telefonintervijas)
galveno rezultātu atskaite

2021. gada 14.decembrī

Pētījuma apraksts

Pētījuma mērķis

Izpētīt senioru vakcinēšanos pret Covid-19 ietekmējošos aspektus un attieksmes pret epidemioloģiskās situācijas jautājumiem

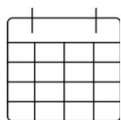
Mērķa grupa

- 12 seniori vecumā 64 +
- proporcionāli pārstāvēti latvieši un cittautieši
- proporcionāli pārstāvēti abi dzimumi
- reģionālā pārstāvniecība: Rīga un Pierīga, citas reģionālās pilsētas, lauku reģioni
- proporcionāli pārstāvēti gan vakcinēti, gan nevakcinēti seniori

Metode

Kvalitatīvais pētījums – daļēji strukturētas telefonintervijas

Interviju norises laiks

2021. gada novembris, decembris

Interviju garums

~20 minūtes

Interviju valoda

Latviešu vai krievu, pēc respondentu izvēles

Pētījuma dalībnieku profils

		Kopējais interviju skaits
Vecums	64-69	4
	70-79	6
	80+	2
Dzimums	Vīrietis	5
	Sieviete	7
Tautība	Latvietis	6
	Krievs	6
Reģions	Rīga, Pierīga	4
	Vidzeme	2
	Kurzeme	1
	Latgale	3
	Zemgale	2
Apdzīvotas vietas tips	Rīga	4
	Cita pilsēta	4
	Lauki	4
Vakcinācijas statuss	Pilnībā vakcinēts	5
	Uzsācis vakcinācijas procesu, bet tas vēl nav pabeigts	1
	Pārslimojis, nav vakcinēts	2
	Nav vakcinēts	4

Saturs

1	Motivatori vakcinēties	5
2	Iemesli, kāpēc līdz šim nav vakcinēts	8
3	Citi ar covid-19 saistīti jautājumi	12
4	Rekomendācijas	22

1

Motivatori vakcinēties

Galvenais motivators vakcinēties pret covid-19 – rūpes/ bažas par savu veselību

- **Bažas saslimt** ar covid-19 un **smagi slimot, nonākt slimnīcā** (īpaši tagad, ņemot vērā covid-19 augsto izplatību Latvijā)
- **Bažas** saslimt ar covid-19 un **nomirt**
- Ir **radi/ draugi/ paziņas/ sabiedrībā zināmi cilvēki**, kas **nomiruši** no covid-19
- Vēlme **pasargāt savu ģimeni/ tuviniekus** (ģimenē ir, piemēram, grūtniece, jaunā māmiņa)
- **Citi ģimenē/ radu, paziņu lokā jau ir vakcinēti** (uzticas šo cilvēku lēmumiem)
- **Citi ģimenes locekļi/ radi/ draugi aktīvi mudina vakcinēties**
- Paļaujas uz ĢĀ ieteikumu vakcinēties, **uzticas ĢĀ un citiem mediķiem, ar kuriem ir personīgs kontakts**
- **Nepieciešams regulāri apmeklēt ārstus, veikt manipulācijas**, līdz ar to nevakcinētai personai regulāri ir jāveic testi, ārsti katreiz uzsver, ka ir jāvakcinējas. Ilgtermiņā vienkāršāk ir savakcinēties, nevis regulāri veikt testus.
- **Ņem vērā, kas notiek arī citās valstīs** (ar attīstītu veselības aprūpes sistēmu) – arī tur ir covid-19 krīze, un tāpēc cilvēki vakcinējas
- **Uzticas zinātnei**
- Ir redzēti un dzirdēti stāsti no citiem cilvēkiem par to, cik smagi norit slimības gaita ar covid-19 sasirgušajiem
- Iespēja apmeklēt vietas, kuras patlaban drīkst apmeklēt tikai ar sadarbspējīgu sertifikātu, piem., veikali, arī iespēja doties ekskursijā, satikties ar citiem cilvēkiem u.c.

«Kāpēc vakcinējos? Tas ir parasts jautājums! Lai nenokļūtu slimnīcā! Ātri izlēmu, jau maijā noslēdzu vakcināciju. Pat ar ārstu neparunāju, pats izlēmu, jo visur informācija bija – presē, TV, radio. Visi rados vakcinējušies.»

«Man ir labi bērni, tie mani pielauza. Neteiksim, ka es biju pretinieks, bet biju no tiem svārstīgajiem. Bērni ir ar tām labajām, trim augstākajām izglītībām, platajam pierēm, pierunāja, un viss. Šaubas bija, jo visādas runas – nepārbaudīts, sasteigts medikaments. Bērnu argumenti – vairāk tic zinātnei, bērnu draugu lokā ir mediķi, deva piemērus no citām valstīm. Ir jau tas vecums, kad ir jāsāk klausīt bērniem.»

«Radinieks Pēterburgā nomira no koronavīrusa. Kaimiņiene strādā poliklīnikā, pie rentgeniem, un izstāstīja man, kādas ir plaušas slimniekiem, ĢĀ man ir ļoti laba, mani «kārtīgi apstrādāja», tā nu mēs ar sievu kopā savakcinējamies.»

Lēmuma par vakcinēšanos pieņemšanas process – daļai senioru apdomīgs, nogaidošs

- **Daļa aptaujāto senioru lēmumu vakcinēties pieņēma salīdzinoši ātri**, un vakcinējās pie pirmās izdevības, pat aizbraucot uz tālāku vakcinācijas punktu, tālu no savas dzīvesvietas.
- **Tomēr daļa ilgstoši šaubījās**, vai vajadzētu vakcinēties (vēlme nogaidīt, vērot, kādu reakciju vakcīna atstāj uz citiem vakcinētajiem cilvēkiem; cerības, ka varētu tikt pie vakcīnas Sputnik; nespēja pieņemt faktu, ka viena slimība pārņem visu pasauli), un bija pat tādi, kas sākotnēji bija nolēmuši vispār nevakcinēties. Šos cilvēkus galvenokārt «piespieda» vakcinēties nepieciešamība apmeklēt medicīnas iestādes, veikt manipulācijas, un **galvenais nopelns senioru pārliecināšanā bija tieši ārstējošajiem ārstiem, medicīnas personālam. Otrs nozīmīgs senioru pārliecinātājs – viņu pieaugušie bērni.**

«Stradiņos prasa, jo man manipulācijas veic operāciju zālē. Un tad es vienreiz to testu, otrreiz to testu, un tad atkal ... Vilku, vilku, principā vakcināciju neatzīstu, bet laikam tā vajag. Dievam lūdzu padomu, ka vajag, tad aizgāju vakcinēties jūnijā. Prasīju, lai dod Pfizer, jo žīdi ir gudra tauta, lai man dod žīdu poti. Kad ĢĀ bija tā pote, tad viņa man zvanīja, un es to poti iztaisīju.»

«Sākumā biju ļoti pret, neticēju, ka viss ir tik nopietni, neticējās, ka mēneša laikā visa pasaule saslimusi. Bet – tagad ir jāiet taisīt trešā pote! Gribas dzīvot ☺ Piedevām bez vakcinācijas – ne uz veikalu, ne restorānu. Ak dievs, nu lai tad nu ir man tā vakcīna, kas, vai man tas traucē! Visi radi ir vakcinēti – tie paši pirmie aizskrēja, īpaši sievas māsa, kurai bija vēzis!»

«No TV visa informācija, arī no avīzēm, bet galvenokārt – jo meita bija stāvoklī, bija bail pašai saslimt un viņai pielaist. Meita mani pierakstīja, visi kopā aizbraucām. Uz otro poti – tur palūdzu kaimiņu, lai mani aizved, jo viņam arī vajadzēja poti.»

2

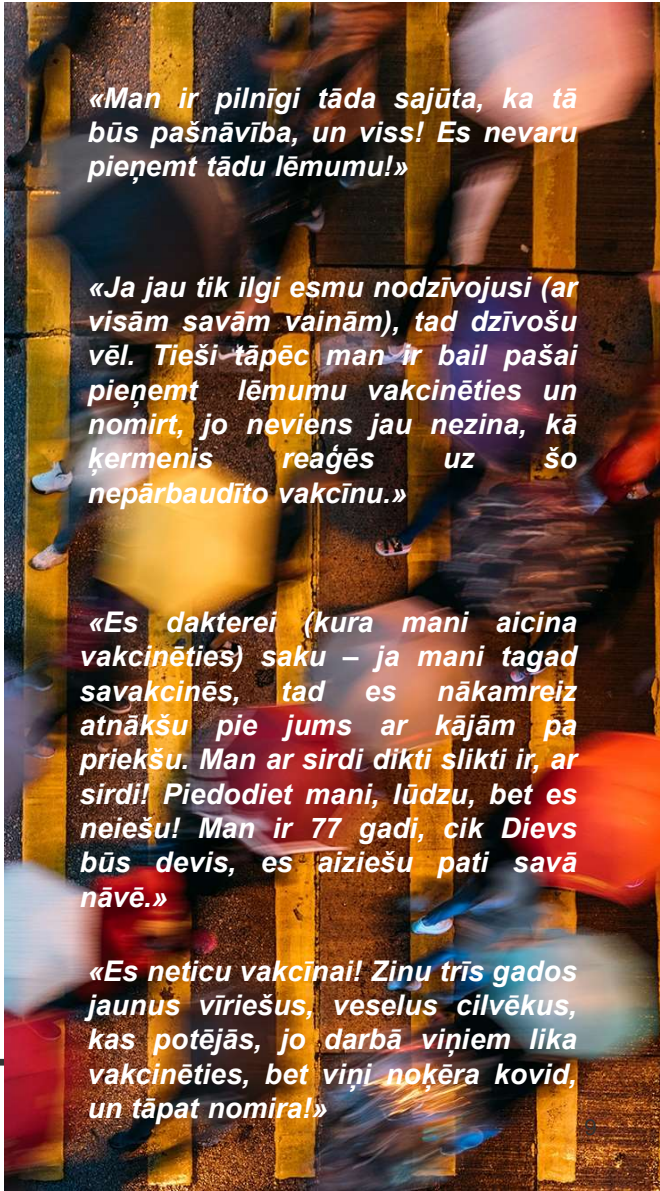
lemesli, kāpēc līdz šim
nav vakcinēts

Galvenais iemesls, kāpēc līdz šim nav vakcinēts pret covid-19 – bažas par reakciju pēc potes saņemšanas

- pašreizējais veselības stāvoklis ir neatbilstošs, lai vakcinētos (ir daudz hronisku kaišu, dzer daudz zāļu, ir augsts asinsspiediens u.c.);
- vakcinācija saasinās esošās hroniskās kaites (kas novedīs pie vispārējā veselības stāvokļa vēl lielākas pasliktināšanās);
- vakcinācija izraisīs nopietnas blakusparādības, piemēram, augstu temperatūru, sāpes u.c., ko pie esošā veselības stāvokļa būs ļoti grūti pārciest; ir zināmi cilvēki, kuriem pēc vakcinācijas bija nopietnas blaknes (piemēram, pastiprināti izkrīt mati);
- ir bažas, ka vakcinācija (tās blakusparādības) izraisīs nāvi;
- ir paļaušanās uz Dievu vai likteni (ka nenaslims, viegli pārslimos);

Kopumā nevakcinētajiem (un nepārslimojušajiem) senioriem ir bail saslimt ar covid-19, bet vēl lielākas bailes ir «iet drošā nāvē», pašiem izvēloties vakcinēties.

Attieksme pret vakcināciju nevakcinēto senioru vidū kopumā ir neviennozīmīga – vieni nav pret, tikai nevēlas/ baidās vakcinēties paši, otri ir pret jebkādu vakcinēšanos un uzskata, ka īpaši bērniem ilgtermiņā pēc vakcīnas būs komplikācijas, kas iedragās bērnu veselību.

«Man ir pilnīgi tāda sajūta, ka tā būs pašnāvība, un viss! Es nevaru pieņemt tādu lēmumu!»

«Ja jau tik ilgi esmu nodzīvojusī (ar visām savām vainām), tad dzīvošu vēl. Tieši tāpēc man ir bail pašai pieņemt lēmumu vakcinēties un nomirt, jo neviens jau nezina, kā ķermenis reaģēs uz šo nepārbaudīto vakcīnu.»

«Es dakterei (kura mani aicina vakcinēties) saku – ja mani tagad savakcinēs, tad es nākamreiz atnākšu pie jums ar kājām pa priekšu. Man ar sirdi dikti slikti ir, ar sirdi! Piedodiet mani, lūdzu, bet es neiešu! Man ir 77 gadi, cik Dievs būs devis, es aiziešu pati savā nāvē.»

«Es neticu vakcīnai! Zinu trīs gadus jaunus vīriešus, veselus cilvēkus, kas potējās, jo darbā viņiem lika vakcinēties, bet viņi noķēra covid, un tāpat nomira!»

Citi nozīmīgi iemesli, kas attur no vakcinācijas – šaubas par vakcīnas efektivitāti un pretrunīgā informācija par covid-19

- **Vakcīna ir jauna, nesen izstrādāta, nav pārbaudīta, nav zināms, kādas sekas tā atstās uz cilvēku veselību,** īpaši jau – senioriem ar hroniskām kaitēm;
- **Vakcīna 100% nepasargā no saslimšanas ar covid-19.** Ir zināmi gadījumi (zina personīgi, kā arī dzirdēts medijos), ka ar covid-19 saslimst un nomirst arī pret covid-19 vakcinēti cilvēki;
- Covid-19 mutē, parādās arvien jauni šī vīrusa veidi, ir **šaubas, vai esošā vakcīna pasargās no saslimšanas ar covid-19 jaunajiem paveidiem** (delta, omikrons);
- **Vakcīnu ir daudz un dažādas,** ir dažādi vakcīnu ražotāji, **nav īstas skaidrības, kura ir tā labākā, efektīvākā** (atsauce uz Astra Zeneca ražoto vakcīnu «Vaxzevria» un informāciju par trombu veidošanos);
- Daļa nevakcinēto senioru uzskata, ka **oficiālajos medijos netiek atspoguļota patiesā informācija par covid-19, pašu vakcīnu un kopējo stāvokli valstī.** Daļai senioru trūkst zināšanu, izpratnes, lai korekti uztvertu informāciju par covid-19 saslimušo/ izveseļojušos cilvēku skaitu.
- **Ar vienu vai divām vakcīnas devām aizsardzība nav pietiekama,** būs jāvakcinējas atkārtoti, ilgtermiņā, iespējams, pat pašiem jāmaksā par šo vakcīnu; nav vēlēšanās atbalstīt farmācijas biznesu;
- **Netiek izvērtēts katra individuālā cilvēka veselības stāvoklis pirms vakcinēšanās** – vai un kādas varētu būt paredzamās sekas (kaitējums veselībai, darbnespēja, pārejošas, bet ļoti spēcīgas blakusparādības (piemēram, 40 grādu temperatūra) u.c.); kurš par problēmsituācijām uzņemsies atbildību;
- **Pašreizējais veselības stāvoklis ir labs/ apmierinošs/ atbilstošs vecumam,** līdz ar to vakcinācija nav nepieciešama, **iepriekš arī nekad nevakcinējās pret gripu vai citām slimībām;**
- **Nekur neiet, ne ar vienu nesatiekas, satiekoties ievēro piesardzības pasākumus** (maska, 2 metri). Šis ir pats neadekvātākais arguments, jo intervijas gaitā atklājas, ka daļa senioru, kas «nekur neiet», dzīvo kopā vēl ar citiem cilvēkiem, kas ikdienā dodas uz darbu lielos kolektīvos, paši satiekas ar kaimiņiem, iet pie ārsta, uz veikalu u.c.
- **Grūtības nokļūt vakcinācijas punktā** (veselības dēļ), ir **ceļa izdevumi;**
- Daļai senioru ir **lielāka paļaušanās uz Latvijā nepieejamo vakcīnu Sputņik** (jo Krievija vēsturiski ir bijusi laba vakcīnu izstrādātāja pret citām slimībām).

KANTAR

«Es vakcinētos, ja būtu pārliecināta, ka tā vakcīna līdzētu, tāpat kā pret ērcēm. Mani pārliecinātu tas, ka nemirtu tie, kas ir potēti! Jo tagad ir potēti – un mirst!»

«Pa TV daudz kur ir meli, arī dakteri melo, visu nestāsta. Viens stāsta, ka pārbaudīta vakcīna, otrs – ka tikai tiek baudīta.»

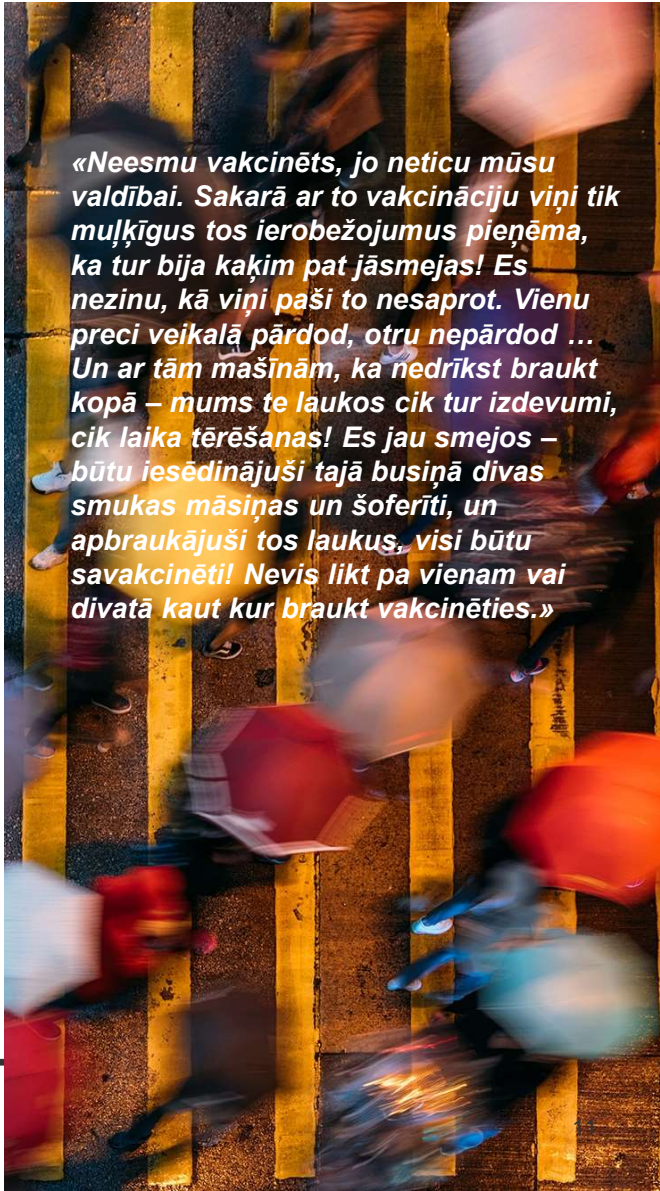
«Ja es saslimšu, varbūt arī aiziešu (nomiršu), neizturēšu, tur būs mana problēma! Bet man ir bailes, rokas trīc, domājot par vakcināciju.»

«Netaisījos vakcinēties, bet nokļuvu slimnīcā, uz operāciju, un tur jau bez vakcīnas nevar. Pie ārstiem visur jāiet, tur bez vakcīnas nevar.

Negribēju vakcinēties, jo iepriekš dzīvē nekad nekādas puses neesmu taisījusi, jaunībā ne ar ko neslimoju, nolēmu, ka man tas nav vajadzīgs. YouTube redzēju video, kur nomira sieviete, žurnāliste uzreiz pēc vakcīnas saņemšana, tas mani ļoti ietekmēja!»

Vēl viens nozīmīgs iemesls, kas attur no vakcinācijas – neuzticēšanās valdības lēmumiem

- Vēl viens būtisks nevakcinēšanās aspekts daļai senioru ir **neuzticēšanās valdībai**, tās pieņemtajiem lēmumiem covid-19 krīzes vadībā. Valdības lēmumi tiek kritizēti kā novēloti, ierobežojumi – bieži vien neadekvāti, neizpildāmi, pat pretrunā veselajam saprātam. Tiek kritizēta sabiedrības šķelšana «vakcinētajos» un «nevakcinētajos»; tiek uzdots jautājums – kāpēc netiek testēti vakcinētie pret covid-19, jo arī viņi var pārnēsāt infekciju.
-
- Tāpat **nevakcinēto vidū** ir arī tādi seniori, kas **ir salīdzinoši viegli pārslimojuši covid-19**. Vieni **tāpēc neplāno vakcinēties**, jo uzskata, ka tas viņiem nav nepieciešams; sadarbspējīgs vakcinācijas sertifikāts pagaidām ir. **Citi ar covid-19 pārslimojušie plāno vakcinēties** tieši tāpēc, lai varētu apmeklēt vietas, kurās sadarbspējīgs sertifikāts ir obligāti nepieciešams.
 - Ir seniori, kurus no vakcinēšanās atrunā viņu bērni, citi tuvinieki. *«Dēls saka, ka tā jau ir tikai gripa!»*

«Neesmu vakcinēts, jo neticu mūsu valdībai. Sakarā ar to vakcināciju viņi tik muļķīgus tos ierobežojumus pieņēma, ka tur bija kaķim pat jāsmejas! Es nezinu, kā viņi paši to nesaprot. Vienu precī veikalā pārdod, otru nepārdod ... Un ar tām mašīnām, ka nedrīkst braukt kopā – mums te laukos cik tur izdevumi, cik laika tērēšanas! Es jau smejos – būtu iesēdinājuši tajā busiņā divas smukas māšiņas un šoferīti, un apbraukājuši tos laukus, visi būtu savakcinēti! Nevīs likt pa vienam vai divatā kaut kur braukt vakcinēties.»

3

Citi ar covid-19 saistīti
jautājumi

Nostāja par revakcināciju pret COVID-19 – vakcinēto vidū pozitīva

Senioru vidū nostāja par revakcināciju pret covid-19 ir atšķirīga:

- Jau vakcinētie vai tie, kas ir pārslimojuši covid-19 un plāno vakcinēties, lielākoties ir saprotoši un atbalstoši.

«Ja jau esmu sācis, tad ir jāturpina!»

«Es noteikti revakcinēšos! Nevēlos saslimt. Tuvojas seši mēneši, man beidzas 25. novembrī, decembrī iešu, ir jāveic revakcinācija, tur nav divu domu!»

«Nevēlos saslimt, īpaši, ja ņem vērā esošo situāciju, covid -19 izplatību.»

- Savukārt tie, kas nav vakcinēti un neplāno to darīt, kā arī tie, kas ir vakcinēti, lai gan to īsti nevēlējās, ir šaubīgi, nogaidoši, arī noraidoši.

«Vēl nezinu. Kopumā esmu pret vakcināciju, šogad vēl nevakcinēšos, skatīšos, kas notiek.»

«Ja vajag, vakcinēšos, lai gan uzskatu, ka no veselības viedokļa man tas nav vajadzīgs, jo viegli pārslimoju.»

«Man nav skaidrs, kāpēc ir nepieciešama revakcinācija? Acīm redzot - vakcīna nav pārbaudīta, nestrādā, tāpēc tiek izgudrota cita.»

«Esmu pret jebkādu piespiedu vakcināciju.»

Praktisku informāciju par to, kā var vakcinēties/ revakcinēties pret COVID 19, atrast ir ļoti vienkārši

Visi aptaujātie seniori uzskata, ka informāciju par to, kā var vakcinēties/ revakcinēties pret covid-19, atrast ir ļoti vienkārši.

- **Vakcinētie seniori informāciju, kā vakcinēties, galvenokārt ir meklējuši paši** – gan zvanot uz 8989, gan papildus informāciju meklējot internetā. Daži no senioriem vakcinēties ir gājuši kopā ar dzīvesbiedru vai savu pieaugušo bērnu.

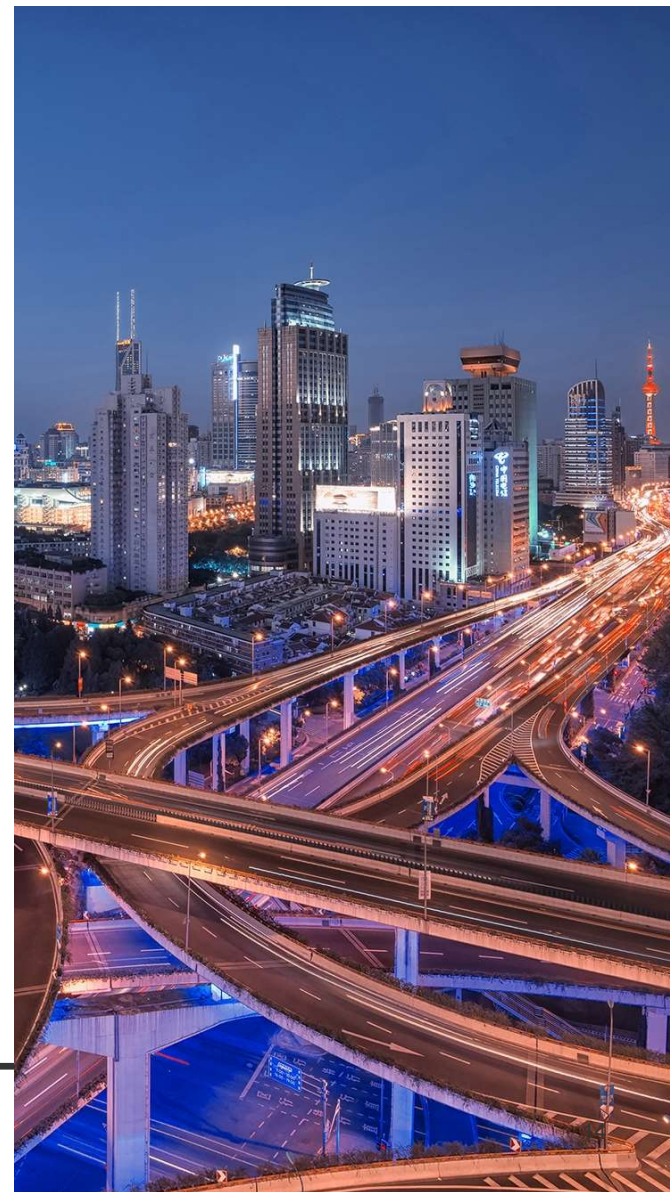
«Es sazvanīju ĢĀ, pieteicu vizīti, bet vēl pirms šīs vizītes pie ĢĀ savakcinējos masveida vakcinācijā.»

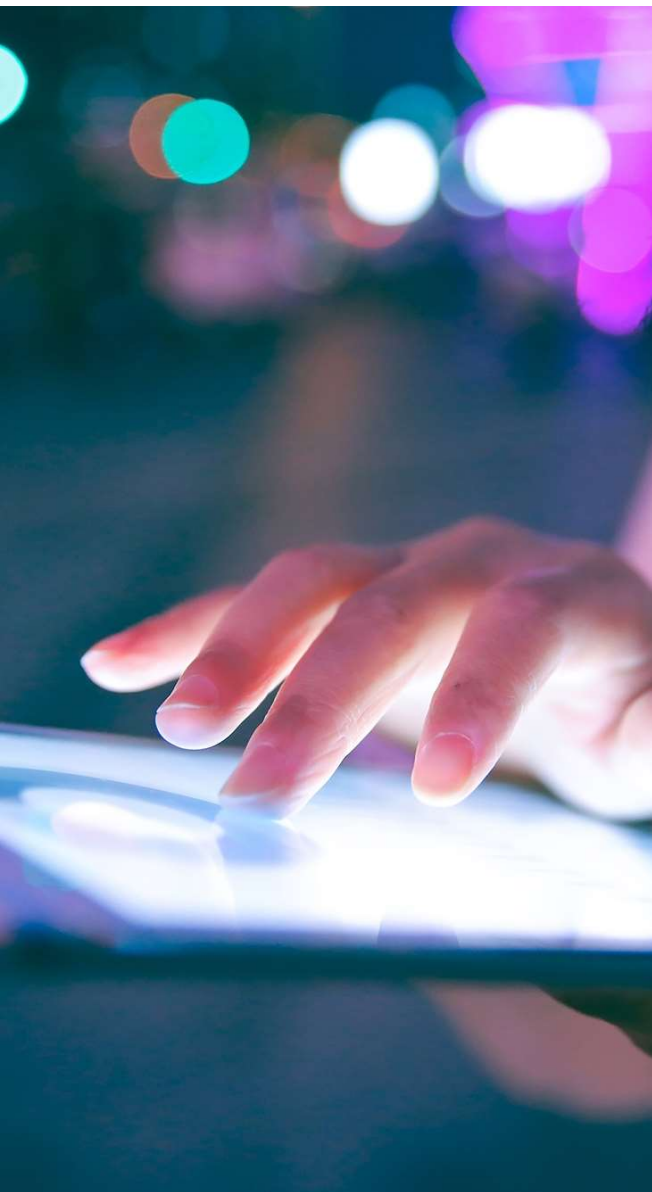
«Informācija ir pieejama visur. Meita pieteica mani uz vakcināciju tajā pašā vietā (slimnīcā), kur bija gājusi vakcinēties pati.»

- **Nevakcinētie kā pirmo soli, kādu viņi veiktu, ja nolemtu vakcinēties, nosauc zvanu savam ģimenes ārstam.** Nevakcinētie un pārslimojušie ir saņēmuši personīgus aicinājumus doties vakcinēties (dažam senioram ĢĀ ir zvanījis un aicinājis vakcinēties pat vairākkārt).

«Zvanītu ĢĀ.»

«Ja grib, visu var viegli atrast. Televīzijā skandina, var iet arī pie ĢĀ. Drīz jau mums katrs tirgus pārdevējs potēs.»

Covid-19 sertifikāta pēc vakcinācijas pabeigšanas iegūšana un lietošana – skaidra un saprotama

Vakcinēto un pārslimojušo senioru vidū vakcinācijas sertifikāta lietošana ir skaidra un saprotama.

- Atkarībā no pašu un/ vai pieaugušo bērnu iespējām – daļa senioru savu sertifikātu ir izdrukājuši mājās paši, vai to ir izdarījuši viņu bērni.

«Izdrukāju pats mājās, noglabāja foto arī telefonā.»

«Meita palīdzēja tikt pie sertifikāta (jo es ar internetu esmu uz "Jūs"), sertifikāts ir iekopēts telefonā, lai var ērti lietot ikdienā.»

- Savukārt tie seniori, kuriem nebija šādas iespējas, pēc sertifikāta ir devušies uz vienoto valsts un pašvaldības klientu apkalpošanas centru. Šie cilvēki savus sertifikātus ir saņēmuši bez problēmām, un nesūdzas par saņemšanas procesu, lai gan ir nācies ilgāku laiku pagaidīt pie telefona, lai sazvanītu konkrēto iestādi, tāpat ir bijis jāgaida uz vizīti ilgāks laiks, nekā solīts medijos. Taču tobrīd tas nekādi nav ietekmējis ikdienas dzīvi (nebija spēkā tādi valdības noteikti aizliegumi, kas bez sertifikāta būtiski ietekmētu ikdienu).

«Dēls pateica, kura adrese ir vistuvākā, lai aizietu pakaļ izdrukātam sertifikātam, aizgāju tīri pastaigas pēc.»

«Uz 8989 gaidīju 31 minūti, lai uzzinātu, kurā adresē var izdrukāt sertifikātu. Konkrētajā vietā - vēl 5 min. pie telefona, lai vienotos par vizītes laiku.»

«Aizgāju uz pašvaldību, tur man izdrukāja.»

Valdības lēmumu par pasākumiem COVID-19 izplatības ierobežošanai kopējais vērtējums – drīzāk negatīvs

- Vairums senioru uzskata, ka kopumā valdības lēmumi attiecībā uz Covid-19 izplatības ierobežošanu ir pieņemti pārāk vēlu, novilcināti, valdība nespēj tikt galā ar covid-19 krīzi, kavējas ar būtisku lēmumu pieņemšanu.

“Bija jārikojas jau krietni agrāk, kad sāka pieaugt saslimušo skaits.”

“Lēmumi ir novēloti un par vāju.»

«Valdības lēmumi tika pieņemti novēloti, un tad - pa galvu, pa kaklu - tika pieņemti šie, stingrākie, kad jau saslimstības rādītāji bija ļoti augsti. Bija nepieciešams izstrādāt plānu vēl pirms 1.septembra, kad bērni atgriezās skolā. Jo bērni pārnēsā covid-19, piedevām, kā jau bērni, līdz galam neapzinās visus riskus, neievēro noteiktos priekšrakstus utt.»

«Sākotnējie lēmumi - ļoti nepārdomāti, ļoti slikti. Esošajai valdībai – no manas puses ļoti slikts vērtējums, īpaša neuzticība Pavļutam, kurš nav nozares speciālists ("pianists"), un visu laiku taisnojas par "cilvēciskajām kļūdām".»

«Valdības vadītājs un veselības ministrs ir nekompetenti, nespēj pieņemt adekvātus lēmumus.»

- Daļa senioru uzskata, ka valdības pieņemtie lēmumi (gan iepriekš, gan tagad) nav pietiekami pamatoti, jēgpilni, un ir trūkumi izstrādāto noteikumu ievērošanas uzraudzībā, kā arī izpildībā.

“Valdības lēmumi ir nekonsekventi, neskaidri, nav pamatoti. Kāpēc mazajos veikalos var iet bez sertifikāta, bet TC - nē? Kāpēc pagājušajā gadā pārtikas veikalā nevarēja pirkt sadzīves preces?»

«Daudz kur cilvēki neievēro noteikumus, un šo situāciju nepietiekoši kontrolē. Daudzviet publiskās vietās kontrole ir tikai "ķeksīša pēc". Piedevām - tie cilvēki, kas kontrolē, strādā paaugstinātas bīstamības apstākļos, viņiem nevajadzētu strādāt 12 stundas no vietas, cilvēki nogurst, kļūst vienaldzīgi. Būtu nepieciešama policijas vai zemessardzes iesaiste. Tāpat - ir pārāk maz uzsvara uz to, ka sejas maskas palīdz neinficēties. Gan sabiedriskajā transportā, gan skolā redzu, ka cilvēki nesaprot jēgu, tāpēc arī nelieto.”

Lēmumi ir daudz par stingru: «Cilvēkus šķiro, apspiež, netaiļ iekšā veikalā pat pēc kapu svecēm. Jūtos kā cietumā, apspiesta, kaut dzīvoju brīvā Latvijā.»

20 € piemaksu pie pensijas pieciem mēnešiem atbalsta, bet tas nemotivēs vakcinēties

- Vairums senioru atbalsta vakcinētiem senioriem piešķirt 20 eiro piemaksas pie pensijas pieciem mēnešiem, diemžēl pārsvarā atbalsts ir tikai tāpēc, ka atbalsta jebkādu finansiālu palīdzību senioriem. Kopumā 20 € tiek uzskatīta par pārāk mazu naudas summu, ja bija domāta kā atbalsts pieaugošajiem siltuma un gāzes tarifiem. Lielākā daļa arī šaubās, vai šis finansiālais atbalsts kādu motivēs vakcinēties.

«Es šo uztveru kā atbalstu senioriem, jo kāpj elektrības tarifi. Varbūt kādu neizlēmīgo arī mudinās vakcinēties ...»

«Atbalstu, bet tas nemotivēs vakcinēties. Piedevām, ja atbalsts ir par apkuri, tas neko nedod, jo elektrība un gāze, kas arī ceļ cenas, būs jālieto arī vasarā. Arī tad būtu nepieciešama piemaksa.»

«Atbalstu piemaksu, jebkādu, vajadzētu vairāk, nevis 20, bet 200 €. Un visiem, nevis tikai vakcinētajiem. Ir jāizbeidz šī šķirošana.»

«Pabalsts noteikti neveicinās vakcinēšanos, jo ir pārāk maza summa.»

«Atbalsta piemaksu, jebkādu. Arī 20 € maciņā nebūs lieki. Taču piemaksa nemotivēs vakcinēties. Piedevām piemaksa ir maza, inflācija ir augsta, tagad par 20 € veikalā vispār neko nopirkt nevar! Izgāji no veikala - un maisiņš praktiski tukšs.»

- Ir arī tādi seniori, kuri šo piemaksu kategoriski neatbalsta, jo uzskata to par balsu pirkšanu nākamajām Saeimas vēlēšanām. Tāpat pauž viedokli, ka konkrētā piemaksa ir pārāk maza, lai kompensētu augošos siltuma un gāzes tarifus; esošais tarifu pieaugums būtiski pārsniedz kompensācijas apmēru. Šaubās, vai piemaksa motivēs vakcinēties.

«Izsmieklis, pazemojums, "atmet" 20 €, jo nāk vēlēšanas. Šaubos, vai tas kādu motivēs vakcinēties. Un šie 20 € pat neredz gāzes, elektrības cenu pieaugumu. Tautai "atmet" 20 € kā Zīgerists kādreiz tos banānus.»

«Ne valdība paliks nabagāka, ne vakcinētie pensionāri - bagātāki. Tās ir tikai tādas valdības spēlītes.»

«Es sevi par 20 € nepārdošu! Pensionārus vienmēr māna, sola, ka pacels pensijas, bet nepaceļ. Sev gan - algas, piemaksas ceļ. Kaut mums, pensionāriem, zāles dārgas, komunālie dārgi.»

«Tā ir sabiedrības apzināta šķelšana. Reti kuru 20 € motivēs iet vakcinēties, tikai sanaidos vakcinētos pret nevakcinētajiem. Un ko darīt tiem, kas nedrīkst vakcinēties?»

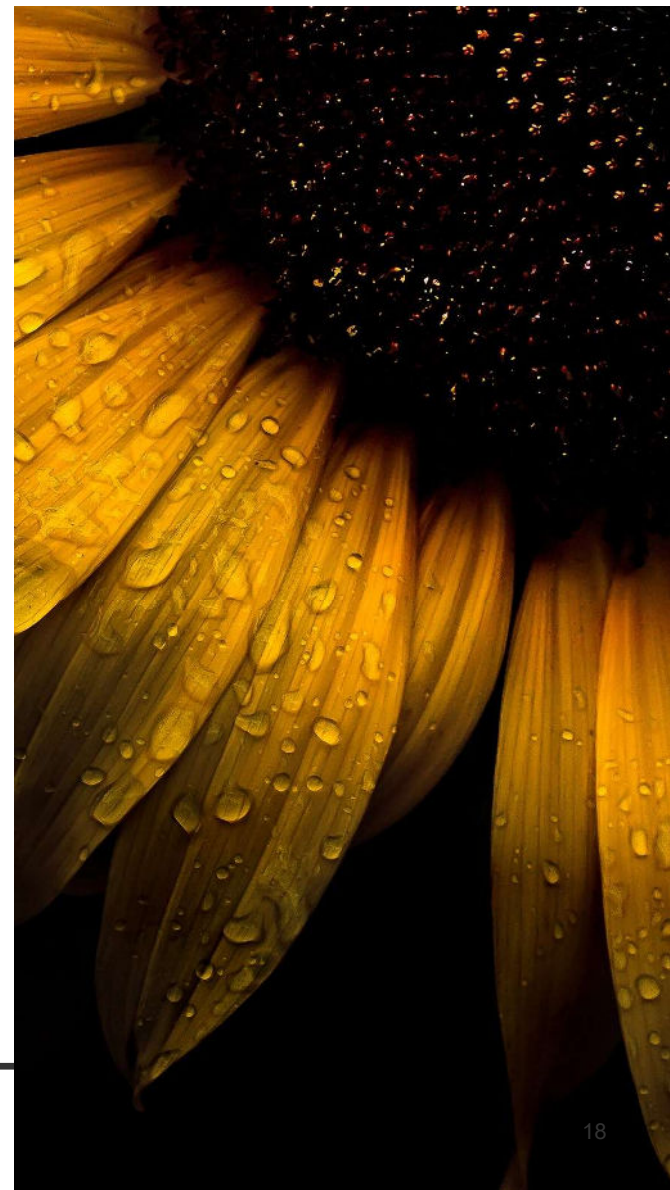
Kāds atbalsts Jums ir nepieciešams/ pietrūkst, lai vieglāk pārdzīvotu/ veiksmīgāk izturētu Covid-19 krīzi? Savās atbildēs seniori ir piezemēti.

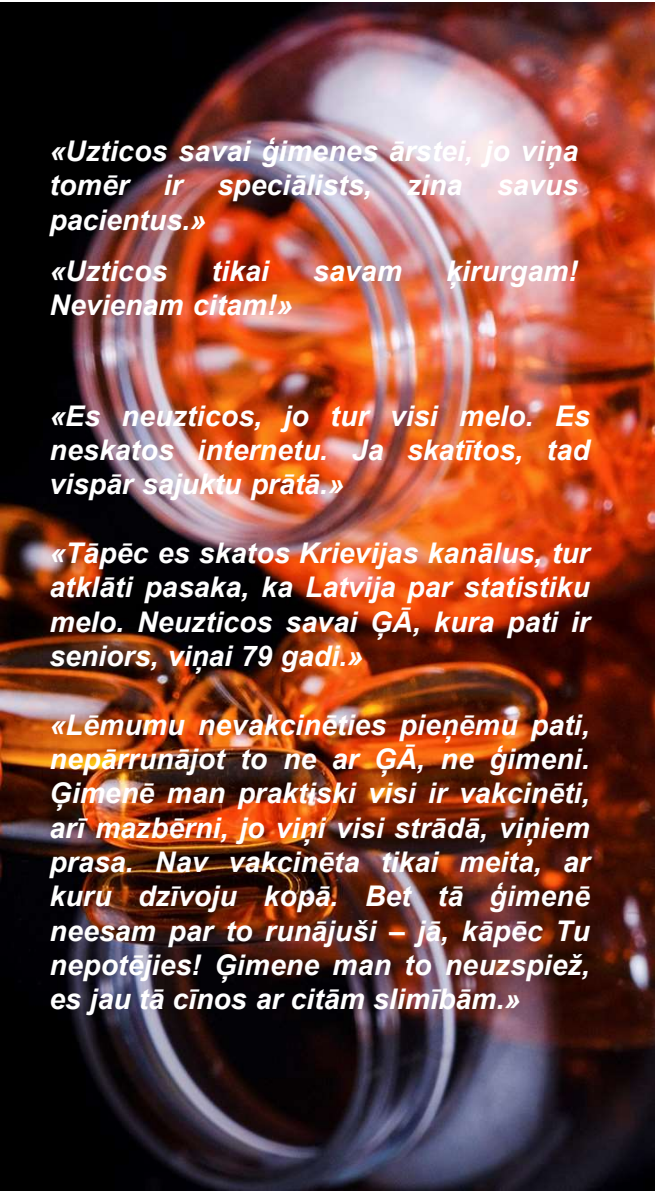
- Kopumā seniori nespēj konkrēti atbildēt uz šo jautājumu. Galvenokārt dominē drīzāk pesimistisks viedoklis, samierināšanās ar situāciju, ka iztieks, kā ir iztikuši līdz šim, un ne uz ko daudz necer. Priecātos saglabāt situāciju, kāda tā ir, nevis – ka pasliktinās vēl vairāk.

«Gribētu, protams, lai pieliek pensionāriem pie pensijas, bet nav jēgas to teikt, tāpat zinu, ka nepieliks.»

«Latvijai kopumā nepieciešams atbalstīt maznodrošinātos, tos, kas dzīvo zem iztikas minimuma. Manai sievai ir liela pensija – 400 €, bet tie, kam tikai 200 € ..., tā nevar izdzīvot!»

«Neko negaidu, jo zinu, ka tāpat nekas nebūs. Ja pasapņot - lai samazina nodokļus.»

«Uzticos savai ģimenes ārstei, jo viņa tomēr ir speciālists, zina savus pacientus.»

«Uzticos tikai savam ķirurgam! Nevienam citam!»

«Es neuzticos, jo tur visi melo. Es neskatos internetu. Ja skatītos, tad vispār sajuktu prātā.»

«Tāpēc es skatos Krievijas kanālus, tur atklāti pasaka, ka Latvija par statistiku melo. Neuzticos savai ĢĀ, kura pati ir seniors, viņai 79 gadī.»

«Lēmumu nevakcinēties pieņēmu pati, nepārrunājot to ne ar ĢĀ, ne ģimeni. Ģimenē man praktiski visi ir vakcinēti, arī mazbērni, jo viņi visi strādā, viņiem prasa. Nav vakcinēta tikai meita, ar kuru dzīvoju kopā. Bet tā ģimenē neesam par to runājuši – jā, kāpēc Tu nepotējies! Ģimene man to neuzspiež, es jau tā cīnos ar citām slimībām.»

Jautājumos par COVID-19 krīzi galvenokārt uzticas mediķiem, veselības aprūpes speciālistiem

- Jautājumos, kas saistīti ar covid-19 krīzi, **seniori galvenokārt uzticas ĢĀ, ārstiem-speciālistiem, slimnīcu darbiniekiem un citiem medicīnas nozarē praktizējošajiem**, jo šie cilvēki zina katra konkrētā seniora veselības stāvokli (piem., ĢĀ), ir kompetenti, pieredzējuši un zinoši.
- Taču ir arī nevakcinēti seniori, kas ārstiem neuzticas, vai pat neuzticas nevienam.
- Nākamā grupa, kas bauda senioru uzticēšanos, ir viņu **ģimenes locekļi, radi/ draugi, kam ir atbilstošs zināšanu/ kompetences līmenis**.
- Vairāki vakcinētie seniori atzīstas, ka **uzticas zinātnei**.
«Es uzticos zinātnei - vakcīnas spējai pasargāt no saslimšanas.»
- **Attiecībā uz uzticēšanos medijiem, domas dalās**. Vieni saka, ka uzticas ziņu kanāliem (piem., LTV1, Delfi.lv) un to sniegtajai informācijai, kamēr citi uzskata, ka arī oficiālajos Latvijas medijos informācija ir sagrozīta, nepatiesa, pat melīga.
«Ir tāda sajūta, ka citu slimību vairs nav, visi tikai mirst no covid. Un kā ar gripu? Vai tad ar to vairs neslimo?»
- **Neviennozīmīga attieksme ir arī pret valdību un Veselības ministriju – vieni uzticas** šo institūciju sniegtajai informācijai par covid-19, un tāpēc ir potējušies, **kamēr citi pauž klaju neuzticību**, uzskata, ka valdības un Veselības ministrijas rīcība ir iemesls, kāpēc valsts ir tik sliktā stāvoklī (un ne tikai covid-19 jautājumos, bet arī citos). Šie seniori ne tikai neuzticas valdības un Veselības ministrijas sniegtajai informācijai par covid-19, bet apzināti nepotējas, tai skaitā šādā veidā paužot protestu pret šo iestāžu darbību.

Mediju izmantošana: dažādās senioru grupās – ļoti atšķirīga

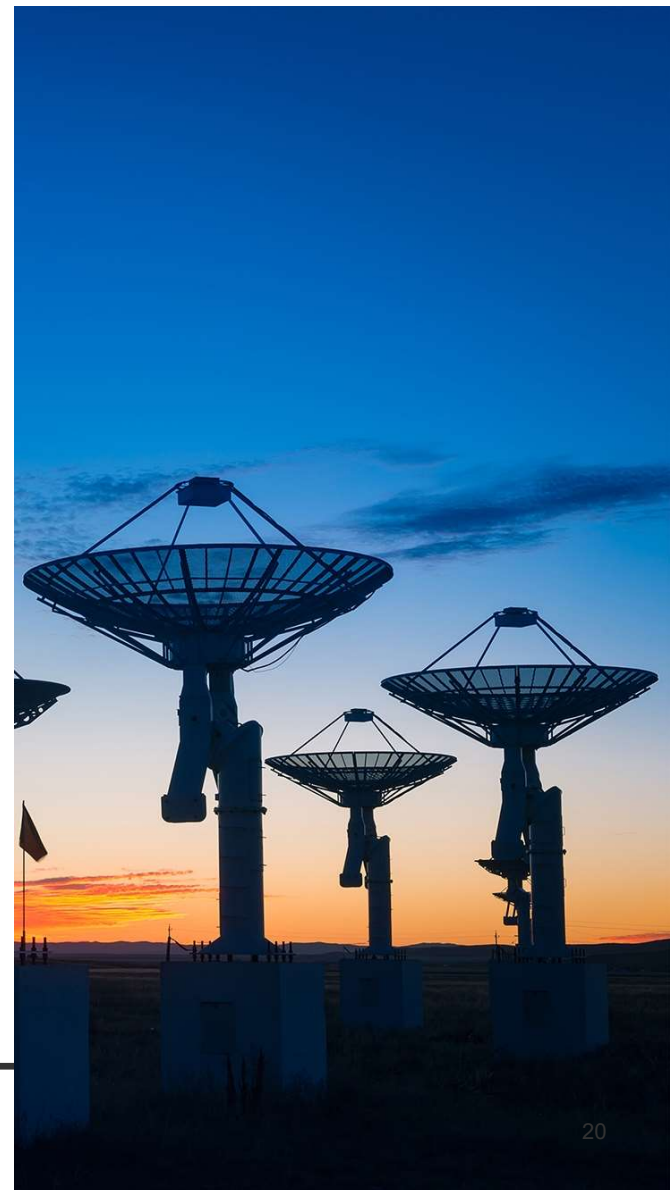
- Mediju izmantojums senioru vidū ir atšķirīgs (t.sk. to ietekmē IT izmantošanas prasmes), tomēr **populārākais informācijas kanāls (par jebkuru jautājumu) ir televīzija. Pārsvarā seniori skatās («slēgāju turpu-šurpu») populārākos Latvijas TV kanālus** (LTV1, LTV7, TV3, TV24 u.c.), **ziņu raidījumus, kas tapuši Latvijā** (Panorāma, TV3 ziņas, Preses klubs, Dombura raidījums, Dr. Apinis u.c.). Ir arī seniori, kuri skatās Krievijas TV kanālus (gan legāli, gan nelegāli) vai BBC ziņas.
- Tie seniori, kuriem ir atbilstošās prasmes, **mēdz lasīt ziņas internetā («lasu virsrakstu līmenī»);** šajā gadījumā pieminēti tiek **Delfi (arī Delfi.ru), TVnet, Apollo.** Ir daži seniori, kas **YouTube** un arī citur lasa/ skatās Krievijas ziņas. Tāpat šie seniori internetā mēdz skatīties arī TV saturu.
- Radio klausās maza daļa aptaujāto senioru:** vieniem radio skan visu dienu, citiem – tikai tad, kad gatavo ēst virtuvē (LR2, LR4, Kristīgais radio), bet vairums radio neklausās vispār (t.sk. tāpēc, ka slikti dzird).
- Līdzīgi ir arī attiecībā uz preses izdevumiem – vieni abonē plašu žurnālu klāstu** (Diena, Leģendas, Privātā dzīve, Klubs, Ievas stāsti, 100 padomi, Latvijas mājas dakters, Laimīgā programma, reģionālais laikraksts, MK Latvija u.c.), **kamēr citi nelasa neko,** vai arī pie preses izdevumiem tiek, kad tos atved viņu pieaugušie bērni, vai iedod (priekšā izlasa) kaimiņi.
- Vairums senioru uzskata, ka viņiem ir viegli atpazīt uzticamu informāciju medijos no viltus ziņām jeb maldinošas/ safabricētas/ nepatiesas informācijas.** Tikai daži atzīst, ka ir «uzķērušies» uz nepatiesu informāciju, bet īsti neatceras, kas un kā notika.

«Es skatos "dzeltenās" ziņas youtube, un demagogus - Šleseru, Gobzemu, lai būtu par visu informēts.»

«Neskatos Krievijas kanālus un neklausos, ko runā "Putina banda".»

"Es jau intuitīvi jūtu, vai cilvēks stāsta patiesību, vai tomēr nē."

- Analizējot vakcinēto un nevakcinēto senioru mediju patēriņu, kā arī pašvērtējumu – spēju atpazīt viltus ziņas, konkrētajā pētījumā nevaram izdarīt secinājumus, ka nevakcinētie seniori vairāk patērētu Krievijas mediju saturu.

Kas šobrīd ir svarīgākā lieta, ko Jūs sagaidāt no Latvijas valsts?

Vaicāti, kas šobrīd ir svarīgākā lieta, ko sagaida no Latvijas valsts, seniori nosauc šādus tematus:

- **Covid-19 krīzes pārvarēšana**, atgriešanās pie ierastās dzīves, t.sk. iespējas apmeklēt sabiedriskus pasākumus;
- **Valdības līdzšinējā darba uzlabošana; jauna valdība;**
«Lai šī valdība pēc iespējas ātrāk tiktu nomainīta, jo nespēj adekvāti funkcionēt, pieņemt saprātīgus lēmumus. Interesējas par vēlētājiem tikai pirms vēlēšanām, visu ko sasola, bet pēc tam netiek izpildīts nekas no solīta.»
«Ceru, ka nākamajās vēlēšanās netiks ievēlēts neviens no esošajiem pārstāvjiem, kuri visi melo, nestāsta patiesību.»
«Valdībai vajag domāt par iedzīvotājiem, ne savu pašlabumu. Pārtraukt melot, izplatīt dezinformāciju (viņiem ir slikti padomdevēji), valdība nav pietiekami intelektuāla, nespēj tikt galā ar radušos situāciju.»
«Beigt zagāt. Covid-19 ir dieva sods par cilvēku uzvedību.»
- Risināt jautājumus, kas skar **pensijas, pabalstus, nodokļus; kāpināt vidējo algu;**
- **Izglītības kvalitātes uzlabošana; jaunu/ izglītotu cilvēku noturēšana Latvijā**
«Šobrīd (strādāju skolā) redzu, ka viss iet tikai uz leju. Ieguldot izglītībā, tas atmaksāsies. Bet, ja turpināsim kā līdz šim, mūsu valsti pēc dažiem gadiem "varēs ar plikām rokām paņemt".
- Risināt jautājumus, kas skar **Latvijas iedzīvotāju skaita samazinājumu, īpaši reģionos.**
Medijos izmantotā statistika, ka krieviski runājošie un Latgalē dzīvojošie mazāk vakcinējas, izpelnās kritiku, jo Latgalē dzīvojošais seniors uzskata, ka šajā nevakcinēto cilvēku statistikā tiek ieskaitīti arī tie cilvēki, kas patlaban dzīvo/ strādā ārzemēs, t.i., datu apkopojumam netiek izmantota uzticama informācija.

4

Rekomendācijas

Lai mazinātu nevakcinēto senioru skaitu, galvenokārt ir jāstrādā ar tiem aspektiem, kas patlaban attur šos seniorus no vakcinācijas, kā arī argumentācijā papildus ir jāizmanto tie aspekti, kas vakcinētos seniorus ir motivējuši pieņemt lēmumu par labu vakcinācijai

Patlaban attur no vakcinācijas (I):

- Bažas nodarīt kaitējumu veselībai, pat nomirt no vakcīnas, jo ir hroniskas saslimšanas, augsts asinsspiediens u.c. kaites; kā sevi apkops/ aprūpēs, ja pēc potes paliks sliktāk
- Nav skaidrs, kāpēc slimo (un mirst) arī vakcinētie
- *«Es jau nekur neēju, ne ar vienu netiekos, ievēroju piesardzību!»*
- Šaubas par Latvijā pieejamo vakcīnu efektivitāti (jauna, nepārbaudīta)

Rīcības plāns:

- Šis arguments intervijās izskan ļoti emocionāli, seniori uztraucas, baidās, šaubās, nespēj pieņemt lēmumu. Iespējams, ka sākotnēji šie seniori būtu paļāvušies uz ĢA aicinājumu vakcinēties, taču, jo vairāk tiek dzirdēts arī par vakcinēto senioru nāvi, jo mazāka ir pārliecība, ka vakcīna patiešām palīdzēs. Jebkurā gadījumā:
 - jāturpina komunicēt (īpaši TV) par augstāku mirstību no covid-19 tieši nevakcinēto senioru vidū,
 - jāskaidro, ka seniori ar hroniskām kaitēm ne tikai drīkst vakcinēties, bet tas ir pat ļoti vēlams (senioriem, kuri baidās, ka viņiem varētu pēc vakcīnas palikt slikti – ieteikt vakcinēties lielajās slimnīcās, kur uzreiz būtu pieejama ātrā palīdzība); vientuļajiem senioriem, kuri baidās, ka nespēs sevi aprūpēt nākamajās dienās pēc vakcinācijas, piedāvāt palīdzību, piemēram, sociālais darbinieks;
 - jāatbalsta ĢA, lai viņiem ir laiks un spēks individuālai sarunai ar nevakcinētajiem senioriem;
 - jāapsver baznīcas iesaiste šajā jautājumā, jo daļa senioru ir ticīgi cilvēki, ieklausās baznīcas viedoklī.
- Skaidrot, kāpēc slimo (un mirst) arī vakcinētie; ka vakcinācija pret covid-19 nepasargā no saslimšanas ar citām slimībām, neizārstē esošās;
- Jāskaidro, ka pat tikai viens kontakts ar cilvēku (ģimenes locekli, kaimiņu u.c.) var izraisīt saslimšanu ar covid-19.
- Nepieciešams izcelt Latvijā pieejamo vakcīnu plusus, efektivitāti utt. Nepieciešams vienkāršotā veidā stāstīt, ka Latvijā pieejamās vakcīnas pret covid-19 ir izstrādājuši atzīti zinātnieki/ laboratorijas ar stāžu. Krievvalodīgie seniori intervijās atklāj, ka gaidījuši, kad Latvijā būs pieejama Krievijas vakcīna Sputnik. Intervijās viens no senioriem saka: *«Krievijā ir vesela pilsētiņa, kas pie šī strādā, tikai zinātnieki.»* Pie argumentācijas šeit spēcīgākie, pārliecinošākie būtu ārsti, medicīnas speciālisti, piem., ĢA saka, ka nepieciešams vakcinēties, un iesaka konkrētu vakcīnu, kas būtu visatbilstošākā seniora pašreizējam veselības stāvoklim (individuāla pieeja).

Patlaban attur no vakcinācijas (II):

- Nav skaidrs, kur palikusi gripa un pārējās slimības, vai statistika ir korekta, jeb pie covid-19 mirušajiem tagad pieskaita arī no citām slimībām mirušos.
- Neuzticēšanās valdībai, tās pieņemtajiem lēmumiem un darbībām
- Kaut arī visi aptaujātie nevakcinētie seniori atzina, ka pieteikties vakcīnas saņemšanai viņiem šķiet viegli un vienkārši, ne visiem šiem senioriem ir iespēja nokļūt pie ārsta (ierobežotas kustības, transporta izmaksas) vai uz vakcinācijas punktu. Un, kaut arī seniori zina, ka ir iespējams arī izsaukt vakcinācijas brigādi uz mājām, šī iespēja netiek izmantota.

Rīcības plāns:

- Parādīt ar datiem, kā tas, ka covid-19 dēļ tiek ievēroti dažādi aizsardzības pasākumi (uz skolu/ darbu neiet slimi, vairāk strādā no mājām, publiskās vietās valkā maskas, pastiprināti mazgā/ dezinficē rokas utt.), ir ietekmējis citu slimību, t.sk. akūtu elpceļu infekciju slimību izplatību.
- Ņemot vērā, ka tieši nevakcinēto senioru vidū ir kritiskāka attieksme pret valdības darbu, komunikācijā vakcinēties galvenokārt izmantot ārstus-speciālistus, reālus covid-19 pieredzes stāstus, sabiedrībā zināmus cilvēkus (vēlams – tādus, kurus zina arī krievvalodīgā auditorija), kas atbalsta vakcināciju utt. Kāds potētais seniors iesaka: *«Motivācija ir tikai biedēšana ar nāvi, kadri no slimnīcu palātām, kur cilvēki pat pie elpošanas aparātiem nosmok (kā pakaroties).»*
- Tomēr «vienkārši biedēšana» nestrādā, īpaši situācijā, ja seniors dzīvo viens pats, un viņam nav, ar ko pakonsultēties/ pārrunāt jautājumus, kas raisa bažas, vai arī ģimene neuzstāj, neatbalsta seniora vakcināciju. Ir nepieciešams individuāls darbs ar katru nevakcinēto senioru, senioriem ir nepieciešams «grūdiens» pieņemt lēmumu.
- Pārliecinot nevakcinētos seniorus vakcinēties, īpašu uzmanību pievērst tam, vai šie cilvēki spēj nokļūt uz vakcinācijas punktu. Ja nē – proaktīvi piedāvāt vakcināciju mājās. Ziemas apstākļos (sniegs, slidens, auksts) no mājas laukā neiet pat tie, kas gada siltajā laikā paši būtu aizgājuši līdz vakcinācijas punktam.
- Kritika, kas izskanēja no kāda seniora attiecībā uz izbraukuma vakcināciju, bija rindas zem klajas debess, gaidīšana aukstā, lietainā laikā bez pajumtes, bez iespējas apsēsties (senioram bija lauzta kāja). Savukārt kāds cits slavēja masveida vakcināciju hallē, kur neesot pat bijušas rindas.

Motivē vakcinēties:

- Risks saslimt un smagi slimot vai nomirt ir lielāks, nekā vakcinācija un tās iespējamās blaknes
- Iespēja turpināt saņemt medicīnas pakalpojumus/ manipulācijas u.c. medicīnas pakalpojumus
- Iespēja turpināt darba gaitas, apmeklēt veikalus un citas sabiedriskas vietas, kultūras pasākumus u.c.
- Bērnu, radu, draugu, citu tuvinieku rekomendācija, atbalsts, iedrošināšana iet vakcinēties

Rīcības plāns:

- Izmantot šo argumentu, papildināt ar reāliem stāstiem. Atspoguļot medijos jaunākos datus par vakcinācijas aptveri senioru vidū Latvijā, ka citi seniori vakcinējas (un tādu ir daudz), arī tie seniori, kuriem ir hroniskas kaites, veiksmīgi vakcinējas. Nepieciešama informācija par vakcinācijas aptveri senioru vidū citās valstīs, daļa senioru interesējas par situāciju pasaulē, un to, kas notiek attīstītajās valstīs, arī kaimiņvalstīs.
- Daļu senioru mazāk satrauc tas, ka TC ieeja ir tikai vakcinētajiem, bet vairāk – vai/ kad/ kā viņi saņems medicīnas pakalpojumus/ manipulācijas/ plānveida operācijas. Pie katras iespējas/ kontakta ar medicīnas personālu uzsvērt nepieciešamību vakcinēties.
- Ne visiem senioriem tas ir aktuāli, jo daļa vecuma/ veselības dēļ pat neiziet no mājas, tomēr vairumam aktīvo senioru ir vēlme pēc iespējas ātrāk atgriezties pie ierastās dzīves, pakalpojumiem un sabiedriskajām aktivitātēm. Kā redzam, tad obligāta vakcinācija ir bijusi grūdiens lielai daļai sabiedrības, kas līdz šim šaubījās, nosvērties par labu vakcinācijai. Tāpēc ir jāapsver šādu stimulu izveide arī nevakcinētajiem senioriem.
- Komunikācijā par senioru vakcināciju nedrīkst aizmirst seniorus ietekmējošos cilvēkus: uzrunāt arī bērnus, lai parūpējas par saviem vecākiem, vecvecākiem, tos pasargā no saslimšanas ar covid-19.

Revita Logina

Vecākā klientu vadītāja

Brand & Shopper I Consulting

revita.logina@kantar.com

+371 67 096 300

Kronvalda bulvāris 3-2

Rīga, LV-1010

Latvija

www.kantar.lv

 TNSLatvia

 @TNSLatvia